

Monumentnummer*: 531993

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 23 januari 2015
Kadaster deel/nr 82805/82

*Woonplaats** Werkendam
*Gemeente** Altena
*Provincie** Noord-Brabant

Locatiennaam Werkendam
Locatieomschrijving Betonnen werken bij het werk aan de Bakkerskil

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Werkendam	R			3601
Werkendam	R			565
Werkendam	R			3418
Werkendam	R			568

*Omschrijving***

Cluster 84.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

UITWATERINGSSLUIS / INUNDATIESSLUIS / DAMSSLUIS / DUIKER (midden) als waterbouwkundig onderdeel van het inundatiestelsel in het zuidwestelijk deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De sluis bevindt zich ten noorden van het fort Werk aan de Bakkerskil bij de T-kruising van de Schenkeldijk en de Krouwerskade. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluizen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluizen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluizen gebruikt, maar ook zijn er vele

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Tot de laatste categorie behoorde een enkele honderden meters noordelijk van het Werk aan de Bakkerskil in de (Oost) Schenkeldijk gelegen uitwateringssluis. Deze reeds bestaande sluis kreeg een nieuwe functie als onderdeel van de inlaat van water in het moeilijk te inunderen Land van Altena en als damsluis, waarmee een eenmaal gestelde inundatie op gewenst peil kon worden gehouden. De uitwateringssluis in de (Oost) Schenkeldijk fungeerde van oudsher als uitlaat van de Werkensche Boezem wanneer het water in de Bakkerskil lager stond dan dat in de boezem; hiertoe was de sluis voorzien van een stel naar de Bakkerskil openende puntdeuren. Het moeilijk onder water te zetten Land van Altena vergde extra waterinlaten, naast de in 1815 speciaal gebouwde, zuidelijk van het Werk aan de Bakkerskil gelegen waaiersluis, de Papsluis. Daarom is de uitwateringssluis aangepast om bij hoge buitenwaterstand water te kunnen inlaten en / of te keren. De sluis is buiten gebruik gesteld en opgegaan in het dijklichaam, waardoor thans alleen de gemetselde duikerhoofden zichtbaar zijn. De sluis is echter duidelijk aangegeven op vooroorlogse topografische kaarten.

Omschrijving

UITWATERINGSSLUIS / INUNDATIESLUIS / DAMSLUIS / DUIKER (midden) in de Schenkeldijk ten noorden van het fort Werk aan de Bakkerskil nabij de T-kruising van de Schenkeldijk en de Krouwerskade. Als duiker uitgevoerde uitwateringssluis, inundatiesluis en damsluis met - na aanpassing ten behoeve van gebruik als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie - (vermoedelijk) twee stel, elk naar één zijde kerende puntdeuren en schotbalkvoorzieningen. De sluis is dichtgezet en is tegenwoordig opgenomen in het dijklichaam van de (Oost) Schenkeldijk. Tegenwoordig zijn aan weerszijden van de dijk, iets beneden huidig kruinniveau over ruim een meter breedte slechts metselwerken van enkele tientallen centimeters hoogte zichtbaar. De verdere fronten, de vier vleugels en de koker van de duiker / sluis zijn vermoedelijk integraal in het dijklichaam opgenomen en vertegenwoordigen - behalve waterbouwkundige en architectuurhistorische - ook archeologische waarden.

Waardering:

UITWATERINGSSLUIS / INUNDATIESLUIS / DAMSLUIS / DUIKER (midden) is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een ten behoeve van gebruik voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangepaste uitwateringssluis tot inundatiesluis en damsluis, uitgevoerd als duiker.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Archeologische waarden omdat vermoedelijk nog onderdelen, resten en sporen van de sluis in de bodem aanwezig zijn.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

* Het onderdeel is matig gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige detaillering niet of nauwelijks zichtbaar zijn, maar vermoedelijk nog grotendeels in de bodem aanwezig zijn.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie